

Reactienota “Wensen en Bedenkingen op de concept Regionale Energie Strategieën in Zuid-Holland”, Provinciale Staten Zuid-Holland

Regio Alblasserwaard, 17 maart 2021

Onderwerp/steekwoorden	Korte formulering	Toelichting	Antwoord	Blz
Procesparticipatie en lokaal eigendom	Procesparticipatie door inwoners en bedrijven	Geef richting de RES1.0 en daarna (meer) inhoud aan procesparticipatie door inwoners en bedrijven. Daarbij geven wij de volgende uitgangspunten mee: - Betrek verschillende doelgroepen uit de samenleving, waaronder specifiek jongeren. Gebruik nieuwe concepten zoals bijvoorbeeld een burgerraad. - Zorg dat participatiemogelijkheden voor inwoners en belanghebbenden niet wordt ingeperkt door de coronacrisis, zorg dat er mogelijkheden zijn om mee te denken, doen en werken op een veilige manier (analoog en digitaal). - Begin zo vroeg mogelijk met de participatie (want ook het scheppen van kaders en bepalen van uitgangspunten en criteria gebeurt het beste samen met de samenleving). - Behaal tijdens het participatieproces minimaal het niveau (de trede) van meewerken/meedoen/dialoog op de participatieladder. - Zorg dat de verwachtingen voor deelnemers aan de voorkant gemanaged worden. - Zorg voor dat deelnemers aan het participatieproces op een gelijk kennisniveau worden gebracht, zodat de dialoog op een gelijkwaardig niveau gevoerd kan worden. - Zoek meekoppelkansen met andere lopende participatietrajecten in de gemeente, bijvoorbeeld rond de transitievisies warmte en omgevingsvisies/omgevingsplannen.	De RES is van en voor iedereen; inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven. De energietransitie slaagt als het draagvlak ervoor groot genoeg is (en steeds groter wordt). Participatie is voor ons daarom vanzelfsprekend en heeft een prominente plek gekregen in de totstandkoming van de RES. In ons traject hebben we op de volgende manier invulling gegeven aan procesparticipatie: * participatieplan is opgesteld en een breed scala aan activiteiten uitgevoerd (werkateliers, enquête, windwebinar, zon-ateliers (online), dialoogtafels wind; * de coronacrisis heeft het traject wel beïnvloed, maar ook gezorgd voor meer/andere deelname (o.a. 160 deelnemers aan windwebinar); * het plan wordt gecontinueerd, ook na de RES 1.0; * jong-RES is aangesloten; * hoewel de ontwikkeling van de windtrajecten zich nog in een pril stadium bevindt zijn participatie activteiten opgestart met de focus op deze fase; * samenwerking met o.a. Drechtsteden, Altena en West Betuwe voor de windwebinars: participatie trajecten over en weer; * in activiteiten telkens uitgelegd wat de RES is, wat het plan is, ook transparant geweest over dat er nog veel uitgewerkt moet worden en we veel ook nog niet weten; werd gewaardeerd * participatieactiviteiten met andere trajecten (bijvoorbeeld aardgasvrij) gestroomlijnd, integrale aanpak, meekoppelkansen en overall overzicht behouden; * in het vervolgtraject wordt nagedacht over het inrichten van een burgerpanel.	Vanaf pagina 18
Procesparticipatie en lokaal eigendom	Procesparticipatie door inwoners en bedrijven	Neem in de RES1.0 op hoe het traject rondom de participatie is verlopen, hoe de deelname eruit zag, wat de belangrijke uitkomsten waren en deze zijn meegenomen in het proces.	Wij kijken terug (en vooruit) op positieve participatiebijeenkomsten: het participatietraject en de uitkomsten staan beschreven in hoofdstuk Participatie, vanaf blz 18, resultaten op pagina 22 * uit de enquête en de ontwerpateliers is in het traject naar de concept-RES een duidelijke voorkeur gebleken voor één van de scenario's met zoekgebieden * tijdens het windwebinar en de dialoogtafels windenergie is aangegeven dat men tevreden is over de transparantie, keuze voor Avelingen en A15 Oost is tijdens de participatie-activiteiten onderschreven. Ook tijdens een recente bewonersavond in Drechtsteden is een voorkeur uitgesproken voor een zoekgebied dat aansluit bij Avelingen. * uitkomst zonatelier: verschillende partijen, verschillende perspectieven, zon op dak is niet aanvullende inspanningen van overheden te realiseren. Dit is ook terug te lezen in het advies van de landelijke werkgroep Zon op Dak (NP-RES) die dat de "gedoe" factor noemt. Conclusie: keuze maken waar je je op moet gaan richten en eerst daar verder de dialoog over voeren. Dat gebeurt in ons traject middels zonateliers en op basis daarvan gaan we de marsroute bepalen en wie daarin welke rol kan pakken. Dit wordt onderdeel van onze uitvoeringsagenda. * een belangrijke rol is weggelegd voor het afstemmingsproces met de netbeheerder Stedin: tijdens kennis sessies met onze bestuurlijke coordindatiegroep is het belang van een goede verhouding tussen zon en wind in relatie tot de systeemefficiency uitgebreid aan de orde geweest. Ook gebaseerd op de tweede netimpactanalyse die is uitgevoerd. In volgende iteraties richting RES 2.0 zal dit nog verder uitgewerkt worden.	Vanaf pagina 18
Procesparticipatie en lokaal eigendom	Procesparticipatie door gemeenteraden, Provinciale Staten en algemene besturen van de waterschappen	Betrek de gemeenteraden, Provinciale Staten en algemene besturen van de waterschappen goed bij het proces richting de RES1.0 en de keuzes die daarin gemaakt worden.	In het traject richting RES 1.0 heeft zorgvuldige afstemming plaatsgevonden met gemeenteraden, Provinciale Staten en algemene besturen van waterschappen: * concept RES is vastgesteld door gemeenteraden; het bod in RES 1.0 is gelijk gebleven. * in traject naar RES 1.0 heeft een informerende raadsavond plaatsgevonden waarin positief is gereageerd op de RES 1.0. * Zoekgebieden Avelingen en A15 Oost zijn middels een position paper gepresenteerd aan Provinciale Staten. * De provincie is zowel ambtelijk als bestuurlijk actief betrokken in de projectgroep resp. bestuurlijke coördinatiegroep. Voor PS en de VV van het waterschap geldt daarnaast dat deze geïnformeerd is in onder meer technische sessies. Voorts is het uitgangspunt dat elk van de vertegenwoordigers ook een eigen verantwoordelijkheid heeft in het betrekken van haar achterban. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor de representanten van de ondenemers, netbeheerder en woningcorporaties.	
Procesparticipatie en lokaal eigendom	Lokaal eigendom/ financiële participatie	Geef in de RES1.0 aan hoe (50%) lokaal eigendom en financiële participatie wordt gerealiseerd en bereikbaar wordt voor iedereen. Leg ook de relatie met eventuele benodigde aanpassingen in het omgevingsbeleid	Wij onderschrijven het belang van lokaal eigendom en hebben dit ook als leidend principe opgenomen in onze RES 1.0. Dit is juridisch (nog) niet te verankeren en is maatwerk per project/programma. Wij hebben een inspanningsverplichting om lokaal eigendom te borgen en werken uit hoe dit in ontwikkelprocessen bij aanvang als randvoorwaarde opgenomen wordt. (bijvoorbeeld bij tendering). Tegelijkertijd zien wij, evenals in andere RES-regio's, dat iedereen nog zoekende is hoe deze verankering in beleid vormgegeven moet worden. Zo kijken wij uit naar de publicatie van de landelijke handreiking beleidskader lokaal eigendom.	Pagina 11, Pagina 65

Integraliteit en omgevingsvisie		De keuzes die uiteindelijk landen in de RES1.0 hebben consequenties voor de omgeving. Daarom is het belangrijk dat bij de keuzes integrale afwegingen worden gemaakt waar ook de andere aspecten van de leefomgeving worden meegenomen. Maak inzichtelijk wat de keuzes betekenen voor de doorwerking in ander (ruimtelijk) beleid en welke ambities en regels er straks in de gemeentelijke en provinciale omgevingsvisies en omgevingsplannen (-verordening) moeten landen.	Bij het maken van de keuzes in de RES zijn de consequenties voor de omgeving meegewogen; denk aan inpassing in de buurt van infrastructuur, behoud van landschappelijke kwaliteit, natuur en biodiversiteit en andere aspecten. Diverse onderzoeken en verkenningen hebben ten grondslag gelegen aan de gemaakte keuzes. Tegelijkertijd zal dit ook naar de RES 2.0 en verder aandacht blijven vragen. In het vervolgtraject zijn meer verkenningen voorzien in samenspraak met andere opgaven zoals bijvoorbeeld klimaatadaptatie, mobiliteit en veenweide problematiek die allen een impact hebben op het ruimtegebruik. Alle stappen die we zetten zijn in samenspraak met de omgeving (middels procesparticipatie). Om de zoekgebieden voor wind op land verder uit te kunnen werken zal een aanpassing van gemeentelijk en provinciaal omgevingsbeleid en van de Verordening Ruimte noodzakelijk zijn.	
Besparen		Neem in de RES1.0 op hoe de regio komt tot een strategie/uitvoeringsprogramma voor besparing.	Met het vaststellen van de concept-RES hebben beide raden de ambitie uitgesproken om 20% te gaan besparen. De volgende stap is om hier verder inhoud aan te geven. Dit doen wij onder meer door een aanpak gericht op de grootverbruikers via OZHZ en particulieren via programma's zoals de RRE. Na vaststeling van de RES 1.0 wordt dit verder uitgewerkt in een uitvoeringsagenda.	
Zon op dak		Geef in de RES1.0 concreet aan wat de potentie is van zon op dak en met welke strategie de regio zon op dak wil realiseren.	Als regio geven wij in ons bod prioriteit aan zon op dak. * Voor de potentie van zon op dak is voor de concept RES een inschatting gemaakt; in het traject naar RES 1.0 is een gedetailleerde analyse gemaakt of de inschatting in de concept RES haalbaar leek (analyse op pagina 38). De conclusie uit deze analyse is dat er voldoende dak beschikbaar is om het bod te realiseren: rekening houdend met het feit dat niet alle daken ook geschikt zijn. * Voor het opstellen van de juiste strategie om dit bod te realiseren: worden nu nog gesprekken gevoerd met bedrijfspand eigenaren in verschillende werkateliers; met als doel om scherper te krijgen wat in onze regio kansen en belemmeringen zijn. Op basis daaravn maken we een keuze waar als regio als eerste op ingezet gaat worden. * We sluiten aan bij bestaande initiatieven (oa schooldakrevolutie). * Eigen vastgoed eerst als voorbeeldfunctie. * Verdere uitwerking in de uitvoeringsagenda richting RES 2.0.	Vanaf pagina 36
Warmte		Het is wenselijk om de vraag en het aanbod van warmte binnen en tussen de regio's goed af te stemmen. Daar kan de provincie een rol in spelen.	In het traject richting RES 1.0 werd door beide gemeenten al gewerkt aan de TVW. Parallel daaraan hebben we ook een eerste verkenning uitgevoerd van vraag en aanbod in de regio: * eerste versie RSW gemaakt; vraag en aanbod zijn in beeld gebracht; een volgende iteratie van de RSW is beoogd wanneer de concept versies TVW gereed zijn. Ook dit is een continu traject ook richting RES 2.0. * eerste verkenning samen met Drechtsteden gedaan; conclusie: geen bovenregionale uitwisseling van warmte nodig; elke regio beschikt over voldoende eigen warmtebronnen * met het waterschap is gesproken over de inzet van de RWZI's tbv aquathermie. Het waterschap verdiept zich in het verdeelvraagstuk in het geval er meerdere regio's een beroep doen op dezelfde bronnen. * de regio gaat graag in op het voorstel van de provincie om een bovenregionaal overleg te organiseren om bovenregionaal vraag en aanbod in beeld te brengen.	pagina 42
		Maak richting de RES1.0 de vraag naar en het aanbod van warmte binnen de regio verder inzichtelijk. Ontwikkel een bronnenstrategie en ga op zoek naar alternatieven voor het geval er geen restwarmte van buiten de regio beschikbaar is of komt.	Pagina 44 en pagina 45; uitkomsten van de analyse tbv RSW. De TVW trajecten lopen; deze zullen in de loop van 2021 weer opgeteld worden tot een nieuwe versie RSW; zie pagina 47.	Pagina 44 en verder
Energie infrastructuur	Bedenking: De noodzaak tot opslag (van elektriciteit en warmte) is nog onderbelicht en biedt ook kansen in de RES'en.	Blijf hierover in gesprek met de partners en zorg dat ambities en maatregelen in de RES1.0 aansluiten bij wat mogelijk is.	De regio onderkent de noodzaak voor opslag. Echter, er moet nog veel worden onderzocht mbt opslag: ruimtelijke impact, techniek, maar ook: wie welke rol daarin kan en moet vervullen (de netbeheerder mag het nu niet). De regio heeft opslag ook opgenomen in het innovatiespoor waarin kennisdeling een prominente plek heeft. Het blijven aanhaken bij nieuwe ontwikkelingen is daarin belangrijk. Tevens sluit de regio zich aan bij de uitkomsten van de systeemstudie Zuid-Holland waarin ook wordt aangegeven dat het merendeel van de technische middelen voor opslag nog niet bestaan en nadere studie in landelijk verband nodig is.	Pagina 59
Doorkijk naar 2050 en innovatie	Bedenking: Innovatie is onderbelicht in de RES'en, ook omdat focus ligt op de periode tot 2030 en bestaande technieken.	Neem in de RES1.0 een doorkijk naar het beoogde energiesysteem in 2050 en de RES2.0 op en benoem hoe innovatieve technieken een rol (kunnen) spelen op deze termijn.	De regio ziet innovatie als een belangrijk spoor in de energietransitie en is daarom prominent onderdeel van RES 1.0. Er wordt ingezet op twee sporen: kennisdeling en op de hoogte blijven van nieuwe technieken en stimuleren van koplopers in de regio om innovaties op te starten en uit te voeren. Maar bijvoorbeeld ook de samenwerking met Innovatie- en beroepen campus. De regio heeft met belangstelling kennis genomen van de systeemstudie Zuid-Holland waarin scenario's tot 2050 zijn uitgewerkt. Er zijn nog veel onzekerheden naar de toekomst, toch is het belangrijk daar gevoel bij de hebben voor de keuzes die nu gemaakt worden. Een kans die de regio duidelijk voor zich ziet is de ontwikkeling van waterstof: met het realiseren van een waterstoftankstation bij Avelingen groeit deze locatie tot mogelijk energyhub richting de toekomst.	Pagina 57

		Neem daarin ook de verwachte toename van de vraag naar koelte mee. De toenemende vraag naar koelte kan besparingsmaatregelen mogelijk teniet doen en heeft een relatie met bijvoorbeeld het zoeken naar mogelijkheden voor koelte-opslag en de Transitievisies Warmte.	De koppeling met koelte en andere opgaven zijn in beeld en benoemd op pagina 15. Dit vraagt nog wel een verdiepingsslag richting RES 2.0. Ook voor een volgende netimpactanalyse moet een verfijning en aanvulling van de brondata gerealiseerd worden; dat geldt niet alleen voor de verwachte toename van de vraag naar koelte, maar bijvoorbeeld ook over mobiliteit, electrificatie van de warmtevraag en de impact van de industrie.	Pagina 15
Haalbaar en betaalbaar		Maak richting de RES1.0 de haalbaarheid en betaalbaarheid van de plannen inzichtelijk. Geef daarbij aan wat daarbij de invloed is van keuzes die zijn gemaakt voor duurzame opwek van elektriciteit (in relatie tot bijvoorbeeld de benodigde aanpassing van de infrastructuur) en de inzet van warmtebronnen.	Haalbaar en betaalbaar is een leidend principe in de RES: * de regio heeft een duidelijke focus op netcapaciteit en systeemefficiency; een tweede netimpactanalyse en een programmeringsoverleg zijn uitgevoerd om samen te komen tot keuzes waarbij bijvoorbeeld de balans tussen zon en wind belangrijk is om de aanpassingen aan het net te beperken en daarmee ook de maatschappelijke kosten laag te houden	Pagina 11, Pagina 49
		Houd bij de RES rekening met de doorlooptijden, niet alleen voor de ruimtelijke planvorming, maar ook met het feit dat benodigde investeringsbeslissingen, bijvoorbeeld voor infrastructuur, genomen moeten worden lang voordat deze infrastructuur er ook is en gebruikt kan gaan worden	* middels de RES 1.0 is committment afgesproken door gemeenten en provincie om de benodigde vertaling naar beleid zo snel mogelijk te realiseren; dit is nodig om op tijd vergunningen te kunnen verlenen en de doelstellingen voor 2030 te kunnen behalen. * de afstemming met netbeheerder Stedin wordt uitgebreid ingericht middels het programmeringsoverleg. Met als doel om zo snel mogelijk zekerheden voor de netbeheerder te creëren om investeringsbeslissingen te kunnen doen. Zij zijn daarin afhankelijk van beleid, vergunningverlening en de planning van initiatiefnemers. Alle partners in de RES kunnen daarin een positieve rol vervullen.	Pagina 49, Pagina 63 en 64
Locatiekeuze en uitwerking scenario's		Neem de provinciale omgevingsvisie als uitgangspunt mee bij de uitwerking van scenario's.	De provinciale omgevingsvisie is inderdaad meegenomen in de uitwerking van de zoekgebieden. Er is zoveel mogelijk rekening gehouden met de POVI. Tegelijkertijd hebben meerdere leidende principes een rol gespeeld in de afwegingen die zijn gemaakt (draagvlak, zo laag mogelijke maatschappelijke kosten, landschappelijke inpassing, etc.) waarbij het om de klimaatdoelstellingen te halen noodzakelijk is op onderdelen aanpassingen door te voeren.	
		In de verdere uitwerking van de ruimtelijke scenario's richting de RES1.0 is het belangrijk dat een zorgvuldige afweging wordt gemaakt waarbij er nadrukkelijk aandacht is voor de landschappelijke en ruimtelijke kwaliteit, de netimpact en de juiste energiemix, de betaalbaarheid en participatie.	In de keuze van de zoekgebieden heeft een zorgvuldige afweging plaatsgevonden. Ter voorbereiding in het voortraject zijn diverse onderzoeken uitgevoerd. In de beoordeling van mogelijke gebieden hebben in ieder geval de volgende criteria een rol gespeeld: langs grootschalige infra, bij industrie, buiten het Groene Hart (aansluitend op PARK-advies) en ruimtelijke kwaliteit, afnemers dicht bij de locatie (om uitbreiding van het net te voorkomen) en combinatie van energiedragers (energyhub). En met draagvlak: de voorkeur voor de zoeklocaties is mede gebaseerd op de uitkomsten van het participatieproces. * richting RES 2.0 zullen de zoekgebieden op al deze aspecten een verdieping krijgen, ook in de vorm van aanvullende onderzoeken en in afstemming met de buurregio's. * de impact op het netwerk is bekend. De zoeklocaties hebben draagvlak bij de netbeheerder. In volgende iteratie zal de netimpact nog op diepgaander niveau worden bepaald.	
		Zoek tijdig afstemming met Provinciale Staten over concrete scenario's en locatiekeuzes, zodat ook wij een zorgvuldige afweging kunnen maken in het provinciale omgevingsbeleid.	* Position paper voor zoeklocaties Avelingen en A15 Oost is reeds in zomer 2020 gepresenteerd. * De technische sessies voor Provinciale Staten bieden de mogelijkheid om de keuze voor zoekgebieden helder te maken.	
		Zie nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen rondom energie ook als kans om een gebied integraal op te waarderen en te versterken. Zoek naar meekoppelkansen bij de ontwikkeling van locaties voor energieopwekking: bijvoorbeeld voor biodiversiteit, groen, recreatie, tegengaan bodemdaling, versterken landschappelijke kwaliteit.	Voor de RES 1.0 zijn weloverwogen keuzes gemaakt voor de zoekgebieden. Rekening houdend met het gegeven dat op vele andere onderwerpen ook ontwikkelingen plaatsvinden die zich concentreren in hetzelfde gebied. Een aantal daarvan bevindt zich ook nog in de ontwikkelfase en de komende periode komt er meer focus op de integratie van die opgaven. Te denken valt aan: * meekoppelkansen, vooral bij Avelingen; ambitie voor energyhub icm waterstof * aansluiten bij het PARK's advies mbt Groene Hart * hanteren zonneladder * vervolgtrajecten koppelen aan opgave van Regionale Adaptatiestrategie *vervolgtrajecten koppelen aan opgaven binnen de Regionaal Maatschappelijke Agenda (RMA), bijvoorbeeld opgave Landschapsontwikkeling, Bodemdaling en Energietransitie * duidelijke afstemming met buurregio's; landschappelijke inpassing * Veenweidestrategie	
		Heb aandacht voor de samenhang in ruimtelijke kwaliteit tussen de Zuid-Hollandse regio's onderling en buurregio's in de andere provincies.	* de afstemming met buurregio's vindt plaats. We zien wel dat de ontwikkeling in de verschillende RES-regio's om ons heen in een verschillende tempo en in een verschillende mate van detaillering verloopt. Met name met Drechtsteden is deze afstemming op details al mogelijk geweest. Het PARK-advies hebben wij ter harte genomen en wij menen dat de inpassing van zoekgebieden en aandachtsgebieden hierbij aansluit.	